

ERASMUS+ PROGRAM MINT VÁLTOZÁSOKAT INDUKÁLÓ EURÓPAI UNIÓS PÁLYÁZATI LEHETŐSÉG

KASZALIK ZITA

Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Győr

Beérkezett: 2022. december 22., elfogadva: 2023. március 20.

A tanulmány célja a 2014-ben létrehozott Erasmus+ programra történő pályázási aktivitás vizsgálata. A tanulmány kiemelten vizsgálja a program szakképzési területének 2014 és 2019 közötti magyarországi pályázatait, a pályázati aktivitás területi, kereskedelmi, hálózati összefüggéseit. Az eredmények rámutatnak a pályázók területi koncentrálódásának tényére, amely összefügg az adott terület gazdasági fejlettségével, feladatot adva a következő pályázatok esélyegyenlőséget kínáló, új digitalizációs törekvései számára.

Kulcsszavak: Európai Unió, Erasmus+ Magyarország szakképzési pályázatok, nemzetköziesítés, hálózatépítés

The aim of this study is to examine the European Union grant opportunity that induces changes, the Erasmus+ program that helps reduce regional inequalities. The study focuses on Hungarian tenders in the vocational training area of the program between 2014 and 2019, as well as the territorial, commercial and network connections of tender activity. The results of the research point to the fact of the territorial concentration of the applicants, which is related to the economic development of the given area, giving a task to the new digitization efforts that offer equal opportunities in the following tenders.

Keywords: European Union, Erasmus+ Hungary vocational training applications, internationalization, networking

Bevezetés

A 2014-ben létrejött Erasmus+ program az oktatási és képzési folyamatok megújítását, a folyamat támogatását tűzte ki céljául. A tanulmány statisztikai adatok alapján vizsgálja, hogy kik, milyen témakörben és milyen intenzitással pályáztak a program keretében meghirdetett lehetőségekre. Továbbá elemzi a legfontosabb külkereskedelmi partnerországaink és a pályázatok nyelvi célországainak kiválasztása, illetve a pályázati témaválasztások és az oktatási digitalizáció közötti összefüggéseket. A kutatás kiemelten fókuszál a 2014–2019 közötti időszak magyar szakképzési pályázataira, hozzátéve, hogy a felhasznált adatok és táblázatok az adatbázisok korlátozott rendelkezésre állása, valamint a COVID–19-járvány miatti speciális megvalósítások miatt részben különböző évekre vonatkoznak.

Erasmus+

Az Európai Bizottság által 1987-ben létrehozott Erasmus program eredetileg felsőoktatási csereprogramként indított nemzetközi pályázati program volt. A 2014-ben megalkotott Erasmus+ keretprogram már több korábbi együttműködési programot magában foglal (többek közt a 2004-ben elindult Erasmus Mundus nemzetközi felsőoktatási programot is), felölelve az oktatás, képzés, ifjúság és sport területeit (Vágó 2018). Az Erasmus+ program irányítását az Európai Unió végrehajtó szerve, az Európai Bizottság, az Oktatási Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (*European Education and Culture Executive Agency, EACEA*), valamint a pályázó országok nemzeti irodái végzik (*European Commission* 2022).

Az Erasmus+ program KA1 (*Key Action 1*) egyéni mobilitási programjainak célkitűzése a hosszú távú pozitív személyi, intézményi hatás elérése, valamint a produktivitás és az idegen nyelvi kompetenciák javítása a felsőoktatásban, a szakképzésben, a köznevelésben, a felnőttoktatásban. Idekapcsolódnak az ifjúsági mobilitások, az esélyegyenlőségi pályázatok és a közös mesterképzések is. A KA2 (*Key Action 2*) programok szervezetek és intézmények közötti kooperációt támogatnak, valamint szakmai gyakorlati lehetőséget kínálnak diákok részére innovatív gyakorlatok megvalósítására, illetve szakmai kompetenciáik fejlesztésére. A stratégiai partnerségek program több évig is tarthat olyan külső, akár a munka világából érkező legalább három szervezet közreműködésével, amelyek különböző országból érkeznek és közös produktum megalkotását vállalják (*European Commission* 2022).

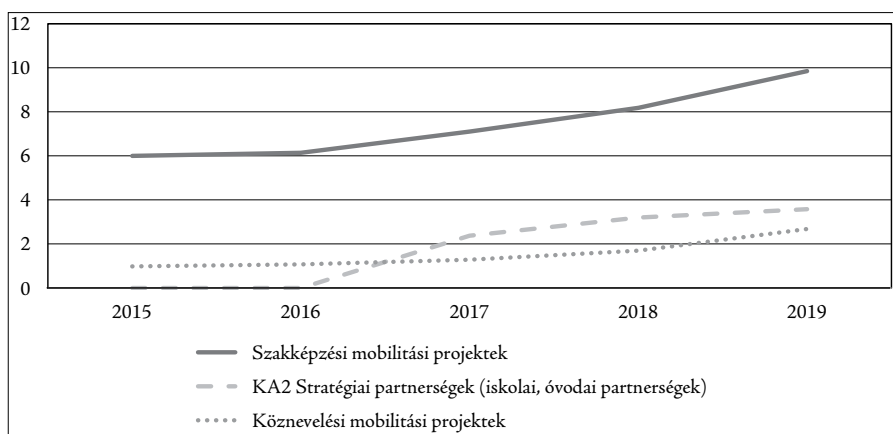
A 2014–2020 közötti program az élethosszig tartó tanulás témaköre alá rendelve támogatta a pályázókat, irányzott költségvetése 14,7 milliárd euró volt (*European Union* 2013; *European Parliament* 2022a), nagy hangsúlyt fektetve az esélyegyenlőségre (*European Parliament* 2022b).

A 2021–2027 közötti program költségvetése 26,2 milliárd euróra növekedett ki egészülve 2,2 milliárd euró külső támogatási összeggel. A költségvetés 70 százaléka kiemelten az egész életen át tartó tanulást, 30 százaléka pedig az együttműködést, az innovációt támogatja. Újdonság a korábbi programhoz képest, hogy a szakképzésben tanulók számára kiírt hosszú távú mobilitás, az ErasmusPro keretében Euró-

pán kívüli célpontok is elérhetőek, továbbá a program a korábbiakhoz mérten még környezetbarátabbá válik (*European Union* 2021).

Erasmus+ program Magyarországon (2014–2019)

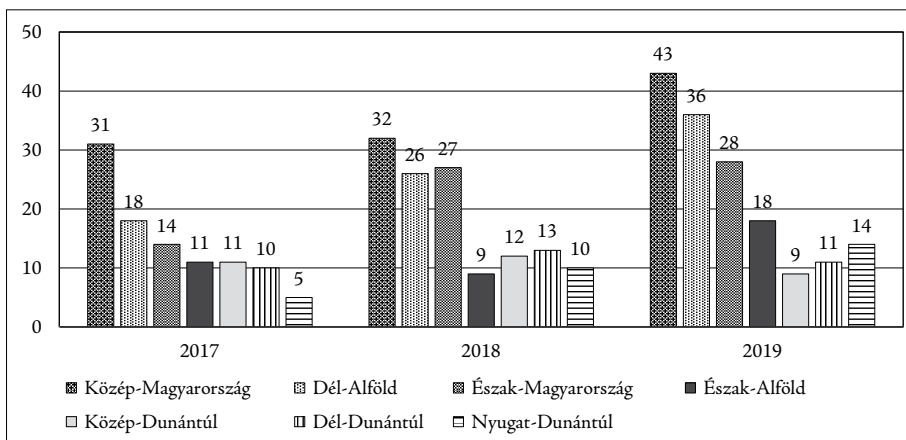
Magyarországon 1996 óta a Tempus Közalapítvány közhasznú szervezet foglalkozik a hazai és nemzetközi pályázatok kezelésével, szakértői tanácsadással, legnagyobb feladatköre az Erasmus+ pályázatok koordinálása (TKA 2022). A vizsgált időszakban a pályázati támogatási összegek folyamatosan emelkedtek. A szakképzés 2015-ben megítélt 6 millió euró összege 2019-ben már 9,85 millió euró összegre nőtt. A KA2 stratégiai partnerségek (iskolai, óvodai partnerségek) programban 2017-ben 2,38 millió euró támogatási összeget osztottak szét, míg ez az összeg 2019-ben 3,58 millió euróra emelkedett. A köznevelés mobilitási projektjei 2015-ben 981 907 euró, 2019-ben 2,68 millió euró támogatást használhattak fel (1. ábra).

1. ábra: Erasmus+ támogatási összegek (millió Euró). *Forrás:* Saját szerkesztés a Tempus Közalapítvány (TKA) 2015–2019. éves jelentései alapján

Szakképzési mobilitási projektek

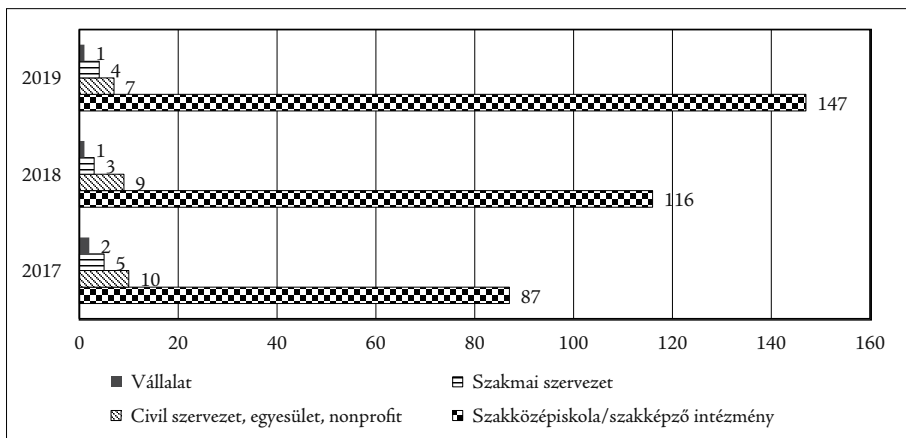
A szakképzés terén 2014-ben a legkedveltebb Erasmus+ pályázati témák a vendég-látás, a műszaki/gépészet és az agrár/kertészet voltak (TKA 2015), míg 2019-ben az idegennyelv-tanítás és tanulás, a nemzetközi együttműködés, az interkulturális/generációk közötti oktatás és tanulás, az oktatási és üzleti szféra közötti együttműködés, valamint a korai iskolaelhagyás és az iskolai kudarcok elleni küzdelem (TKA 2020). 2019-ben 23 szakképzési mobilitási tanúsítvánnyal rendelkező támogatott szervezet került nyilvántartásba a szakképzés területéről. Az összesen 97 akkreditált, tanúsítvánnyal rendelkező szervezet közül 37 százalék Közép-Magyarországról, 20 százalék Dél-Dunántúlról, 19 százalék Közép-Dunántúlról érkezett. A legalacsonyabb érdeklődést Észak-Magyarország és Nyugat-Dunántúl mutatta 4 százalékos akkreditációval annak ellenére, hogy a források jelentős növekedést mutattak a vizsgált időszakban (TKA 2020: 65).

2. ábra: Szakképzés területén támogatott Erasmus+ pályázatok száma (db) régiók szerint.
 Forrás: Saját szerkesztés a Tempus Közalapítvány (TKA) 2017–2019. éves jelentései alapján

A szakképzés területén a legtöbb Erasmus+ támogatott pályázatot Közép-Magyarország nyerte el, a legkevesebbet 2017-ben Nyugat-Dunántúl, 2018-ban Észak-Alföld, Nyugat-Dunántúl, 2019-ben Közép-Dunántúl tudhatta magáénak. A gazdaságilag fejlett Közép-Magyarországon a pályázati aktivitás is igen magas, ezzel szemben a szintén fejlettebb régiókhoz tartozó Nyugat-Dunántúlon a többi régióhoz képest némiképp alacsonyabb az aktivitás. Észak-Magyarország mint legszegényebb régió szakképzési mobilitási pályázati aktivitása az utóbbi években jelentős fejlődést mutat. (TKA 2020) (2. ábra).

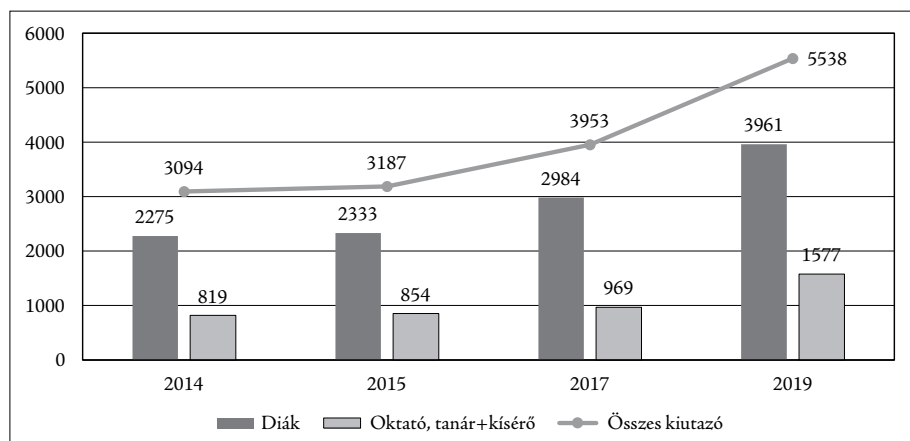
2014-ben a legkedveltebb célországként Németország, Egyesült Királyság, Olaszország, Franciaország és Ausztria jelent meg (TKA 2015), Németország 2019-ben is megőrizte elsőbbségét e tekintetben (TKA 2020). 2014-ben a KSH külkereskedelmi

3. ábra: Szakképzés területén támogatott Erasmus+ pályázatok száma (db) intézmények szerint.
 Forrás: Saját szerkesztés a Tempus Közalapítvány (TKA) 2017–2019. éves jelentései alapján

adatai szerint Magyarország legfontosabb partnerei Németország, Egyesült Királyság, Ausztria, illetve az Egyesült Államok mellett Svájc, Hollandia, Olaszország, Franciaország, Románia és Spanyolország voltak (KSH 2015). A kereskedelmi kapcsolatok és az Erasmus+ pályázati célországai, valamint a tanult idegen nyelvek népszerűségi sorrendje szoros összefüggést mutat, hiszen az első és második helyezést az angol, illetve a német nyelv érte el a 2014–2020 között vizsgált időszakban (KSH 2022).

A szakképzésben támogatott pályázatok elsősorban oktatási intézményekből érkeztek (egy intézményhez egy pályázat tartozik a táblázati összesítésekben), ezt jócskán elmaradva követi a civil szervezetek, egyesületek, nonprofit szervezetek és a szakmai szervezetek, vállalatok pályázati sikeressége (3. ábra).

4. ábra: Erasmus+ résztvevők száma (fő) a szakképzés területén. *Forrás:* Saját szerkesztés a Tempus Közalapítvány (TKA) 2014–2019. éves jelentései alapján

A 2014–2019 közötti pályázati időszakban a pályázatban részt vevők száma folyamatosan emelkedett (4. ábra), a pályázók elsősorban a rövid távú programokat részesítették előnyben (TKA, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020). A hosszú távú mobilitások esetében is növekedés tapasztalható, viszont ez még mindig alacsony mértékű, hiszen az összes szakképzési pályázathoz viszonyítva az ErasmusPro a szakképzési mobilitásban részt vevők csupán 7,5 százalékát prezentálja. A támogatottság alacsony mértékének lehetséges oka, hogy a hosszú távú mobilitás esetén a szakképzésben munkaszerződéssel rendelkező tanulók kiesése a vállalatok számára nem költséghatékony (TKA 2021).

KA2 stratégiai partnerségek

A 2017–2019 időszakban a KA2 program legkedveltebb célországaiként Olaszország, Lengyelország, Románia, Spanyolország, illetve Németország, Törökország, Görögország, Portugália jelent meg (TKA 2018, 2019, 2020), 2019-ben a legfontosabb külkereskedelmi partnerünk Németország volt. A legfontosabb export, import partnerországok összefüggést mutatnak a stratégiai partnerségek legkedveltebb célországaival (1. táblázat).

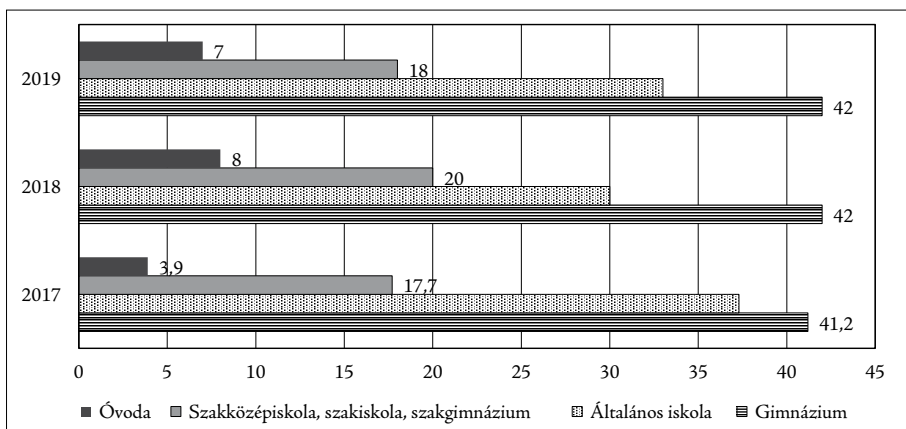
1. táblázat: Magyarország legfontosabb partnerországai a termék-külkereskedelemben 2019-ben

Export			Import		
Rangsor	Ország	Érték (md. euró)	Rangsor	Ország	Érték (md. euró)
1.	Németország	30,2	1.	Németország	26,3
2.	Szlovákia	5,6	2.	Kína	6,4
3.	Olaszország	5,6	3.	Ausztria	6,4
4.	Románia	5,5	4.	Lengyelország	6,0
5.	Ausztria	5,0	5.	Hollandia	5,3
6.	Franciaország	4,7	6.	Csehország	5,1
7.	Lengyelország	4,6	7.	Szlovákia	5,1
8.	Csehország	4,6	8.	Olaszország	4,5
9.	Hollandia	3,8	9.	Oroszország	4,0
10.	Egyesült Királyság	3,6	10.	Franciaország	3,7
Összesen:		108,9	Összesen:		104,1

Forrás: Saját szerkesztés KSH (2020) alapján.

A digitalizáció, az új technológiák alkalmazása elkerülhetetlenné vált az utóbbi években. Ezt mutatják a magyarországi Erasmus+ stratégiai partnerségek pályázati témái is. A vizsgált (2017–2019) időszakban a leggyakrabban választott témák az IKT, új technológiák, digitális kompetenciák, az idegen nyelv tanítása és tanulás, az új innovatív tantervek, oktatási módszerek, képzési tanfolyamok fejlesztése, valamint a kulturális örökség voltak (TKA 2018, 2019, 2020).

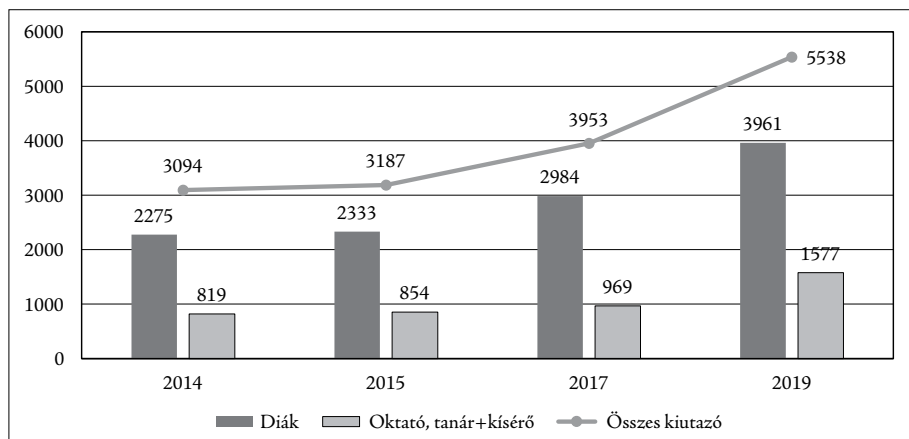
Az intézmények közötti nemzetközi kapcsolatoknak köszönhetően a tapasztalatok, az új pedagógiai gyakorlatok, sikeres módszerek beépülnek a hazai résztvevők gyakorlataiba is. A KA2 stratégiai partnerségek területén a legtöbb Erasmus+ támogatást elnye-

5. ábra: KA2 stratégiai partnerségek területén támogatott Erasmus+ pályázatok intézmények szerinti megoszlása (%). *Forrás:* Saját szerkesztés a Tempus Közalapítvány (TKA) 2017–2019. éves jelentései alapján

rő pályázat gimnáziumból érkezett, ezt követik az általános iskolai, a szakközépiskolai, szakiskolai, szakgimnáziumi, illetve az óvodai sikeres pályázatok (5. ábra).

Pályázási szempontból a legaktívabb régiók 2018-ban és 2019-ben is Közép-Magyarország és Észak-Alföld régiók voltak. A KA2 stratégiai partnerségek (iskolai, óvodai partnerségek) pályázatokban 2017-ben 5, 2018-ban 4, 2019-ben pedig újra 5 partner dolgozott együtt. Az Erasmus+ résztvevők, kiutazók száma a KA2 stratégiai partnerségek esetében jelentős emelkedést mutat (6. ábra).

6. ábra: Erasmus+ résztvevők száma (fő) a KA2 stratégiai partnerségek területén. *Forrás:* Saját szerkesztés a Tempus Közalapítvány (TKA) 2017–2019. éves jelentései alapján

A KA1 mobilitási projektek szakképzés területen a legaktívabb pályázó városok a főváros mellett többnyire megyeközpontok, melyek közül Szeged emelkedik ki. Ezzel szemben a KA2 stratégiai partnerségek esetében nem kizárólag megyeközpontok tűnnek fel a nyertesek között, hanem kisebb települések is, amelyek közül Túrkeve, Nagykáta, Szarvas és Cegléd termálfürdőkkel rendelkeznek. A legkiemelkedőbb sikeres pályázati aktivitás itt is Budapest esetében figyelhető meg (TKA, 2018, 2019, 2020).

Abban, hogy melyik régió vagy melyik település mennyire tudta kihasználni a társadalmi, nemzetközi kapcsolatait, tapasztalatait, szoros összefüggést láthatunk a pályázati sikerességgel (Kaszaik 2022). Az országos listákon a legsikeresebb, legélhetőbb városok nevei megtalálhatók a legtöbb sikeres Erasmus+ pályázati eredménnyel rendelkező városok között (Koós 2021). Budapest minden tekintetben abszolút nyertes, viszont a pályázatokon induló iskolák arányát tekintve is itt a legmagasabb szám, mely tényező némiképp árnyalja a képet.

Összegzés

A 2014–2020 közötti időszak szakképzési pályázataira elsősorban oktatási intézményekből érkeztek a sikeres pályázatok. Szoros összefüggés tapasztalható Magyarország legfontosabb külkereskedelmi partnerországai és a legkedveltebb pályázati célországok között. A legtöbb támogatott magyarországi szakképzési pályázat Közép-Magyaror-

szághoz köthető, a pályázók körét térségileg fővárosi koncentráció jellemzi. A vidéki helyszínek esetében a regionális központok, megyeszékhelyek mellett megjelennek kisebb települések is, ahol a megvalósulás egyéni pályázatírói aktivitással, illetve különleges területi adottságból származó előnyös helyzettel hozható összefüggésbe.

A pályázó régiók gazdasági háttere között egyenlőtlenségek tapasztalhatók, hiszen a támogató tőkejavak olyan centrumokat keresnek, amelyeknél az agglomerációs előnyök miatt nagyobb a haszonszerzés lehetősége. A periférikus területek esetében ez a más irányú koncentráció problémákat generál. Itt külső erőként az államnak beavatkoznia a feszültségek csökkentése érdekében, hiszen a geopolitikai státusz korrelációt mutat a területi fejlődéssel (Rechnitzer–Smahó 2011). A területi egyenlőtlenségek csökkentését segítő Erasmus+ oktatási célú magyarországi pályázati keretösszeg növekedése a pályázatok számának tendenciózus emelkedését mutatja. A vizsgált pályázati ciklus kezdetén a vendéglátás, műszaki/gépészet, majd a ciklus zárásaként az egész életen át tartó tanulás, az együttműködés, az innováció, a nyelvtanulás, a digitális kompetencia fejlesztése programelemek jelentek meg legnépszerűbb elemként. A jövőbe mutató esélyegyenlőség lehetőségét kínáló új Erasmus+ pályázatoknál a tanulás és a foglalkoztatás terén a nyolc jártassági szintet bemutató DigComp digitális keretrendszer (Carretero Gomez–Vuorikari–Punie 2017), a DigComp 2.1 rendszerre épülő Digitális Kompetencia Keretrendszer (Magyarország Kormánya 2019), illetve a DIMOP (Digitális Megújulás Operatív Program) Plusz 3.0. 2021–2027 (Magyarország Kormánya 2021), amelyek alkalmazásával csökkenthetővé válhatnak a területi egyenlőtlenségek a pályázatok elérése, megvalósítása terén is.

A kutatások alapján a jövő kérdése, hogy a digitális transzformáció és innováció milyen ütemben jelenik meg az egyes rendszerekben, és ezek hogyan járulnak hozzá azok fejlődéséhez vagy éppen a lemaradások megakadályozásához, a modernizációs törekvéseknek megfelelő további sikeres Erasmus+ pályázatokhoz pedig mind tematikájában, mind megvalósítási lehetőségeiben pályázóbaráttá kell tenni e támogató programot.

IRODALOM

- CARRETERO GOMEZ, S. & VUORIKARI, R. & PUNIE, Y. (2017) *DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use*. Luxembourg, European Union. DOI: 10.2760/38842 (online)
- EUROPEAN COMMISSION (2022) *Erasmus+ EU programme for education, training, youth and sport. How Erasmus+ is managed*. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/about-erasmus/how-erasmus-is-managed> [Letöltve: 2022. 11. 06.]
- EUROPEAN PARLIAMENT (2022a) *REPORT on the implementation of integration measures within the framework of the Erasmus+ program (2014–2020)*. Brussels. [Letöltve: 2022. 10. 10.]
- EUROPEAN PARLIAMENT (2022b) *Treaty of Rome. (EEC) Treaty establishing the European Economic Community*. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-rome> [Letöltve: 2022. 11. 11.]
- EUROPEAN UNION (2013) *Changing lives, opening minds. Erasmus+. A guide to European Union opportunities in education, training, youth and sport*. Luxembourg. DOI: 10.2766/46152
- EUROPEAN UNION (2021) *Erasmus+ 2021-2027. Enriching lives, opening minds through the EU programme for education, training, youth and sport*. Luxembourg. DOI: 10.2766/907410

- KASZALIK Z. (2022) Kommunikáció és tudás a digitális tér vonzásában. In: KECSKÉS P. & TOMPOS A. (eds) *Kommunikáció, kultúra, nyelv II. – Communication, Culture, Language II. Nemzetközi Tanulmányok és Kommunikáció Tanszék Tanulmánykötete*. Győr, SZE–AK. pp. 32–39.
- Koós A. (2021) *Itt az élhető, megfizethető magyar városok listája: a magas ingatlanár semmire sem garancia?* <https://www.penzcentrum.hu/otthon/20211204/itt-az-elheto-megfizetheto-magyar-varosok-listaja-a-magas-ingatlanar-semmire-sem-garancia-1119830#> [Letöltve: 2022. 10. 21.]
- KSH (2015) *Külkereskedelem 2014*. pp. 27–29. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/kulker/kulker14.pdf> [Letöltve: 2022. 10. 12.]
- KSH (2020) *Magyarország 2019*. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal. pp. 40–42. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo_2019.pdf [Letöltve: 2022. 10. 12.]
- KSH (2022) *Idegen nyelvet tanulók a középfokú iskolákban*. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal. https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0016.html [Letöltve: 2022. 10. 12.]
- Magyarország Kormánya (2019) 1341/2019. (VI. 11.) Korm. határozat a Digitális Kompetencia Keretrendszer fejlesztéséről és bevezetésének lépéseiről. *Magyar Közlöny*, Budapest. Vol. 77. No. 97. p. 3350.
- Magyarország Kormánya (2021) *Digitális Megújulás Operatív Program. DIMOP Plusz 3.0. 2021–2027*. Budapest, Széchenyi Terv Plusz.
- RECHNITZER J. & SMAHÓ M. (2011) *Területi politika*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- TKA (2015) *Erasmus+ Szakképzési mobilitás 2014*. <https://tka.hu/palyazatok/574/palyazati-eredmenyek> [Letöltve: 2022. 10. 12.]
- TKA (2016) *Éves jelentés a Tempus Közalapítvány 2015. évi tevékenységéről*. Budapest, Tempus Közalapítvány, Emberi Erőforrások Minisztériuma.
- TKA (2017) *Éves jelentés a Tempus Közalapítvány 2016. évi tevékenységéről*. Budapest, Tempus Közalapítvány, Emberi Erőforrások Minisztériuma.
- TKA (2018) *Éves jelentés a Tempus Közalapítvány 2017. évi tevékenységéről*. Budapest, Tempus Közalapítvány.
- TKA (2019) *Éves jelentés a Tempus Közalapítvány 2018. évi tevékenységéről*. Budapest, Tempus Közalapítvány.
- TKA (2020) *Éves jelentés a Tempus Közalapítvány 2019. évi tevékenységéről*. Budapest, Tempus Közalapítvány.
- TKA (2021) *Európai helyzetkép a hosszú távú szakképzési tanulói mobilitásról*. <https://tka.hu/hir/15920/europai-helyzetkep-a-hosszu-tavu-szakkepzesi-tanuloi-mobilitasrol> [Letöltve: 2022. 10. 12.]
- TKA (2022) *Pályázatok, képzések, tudásközpont*. <https://tka.hu/9/rolunk> [Letöltve: 2022. 10. 10.]
- VÁGÓ PÉTER (2018) *ERASMUS&Co. Bevezetés a hallgatói és oktatói mobilitás világába*. Budapest, Redmond Kft.